

Tilannekatsaus N:o 7.

Etsivä keskuspoliisi laatinut heinäkuulta 1932.

Vaikka sanomalehdistö jo onkin monipuolisesti käsitellyt eri-näisiä heinäkuulle sattuneita kansan- eli lapuanliikkeen sekä n.s. pulaliikkeen asioita ja edesottamisia, tulkoon tässä pannuksi merkille 17/7 aamuyöstä Lapuan Honkimäellä tapahtunut puolustusministeri Lahdensuon kyyditysyryitys, joka, vaikka se onkin pantava lapuanliikkeen liepeille pesiytyneiden edesvastuuttomien äkkijyrkkien - "aktivistien", kuten he itseään nimittävät - tilille, on ollut omiaan yhä enemmän riistämään kannatusta koko lapuanliikkeeltä sekä repimään hajalle sen rivejä. Teko antoi hallitusvallalle aiheen kieltää Lapualla seurahuoneelle samaksi päiväksi lapuanliikkeen taholta järjestetty "kolmen maakunnan kokous", jossa piti päätettävän lapuanliikkeen ja pulaliikkeen yhtymisestä. Kiellosta huolimatta kokous pidettiin Kosolan talon pihamaalla ja siellä räikeästi arvosteltiin nykyistä hallitusvaltaa, tehtiin jonkinlainen päätös lapuan- ja pulaliikkeen yhtymisestä sekä asetettiin toimikunta laatimaan ohjelmaluonnosta yhteistoiminnan pohjaksi. Molempien liikkeiden yhtyminen ei näytä ainakaan toistaiseksi saaneen siinä määrin yleistä kannatusta, että sen kautta saataisiin hajaantuneet rivit kootuiksi.

Lapuanliikkeen eräissä piireissä oli suunniteltu erityistä "marssia" Turkuun Mäntsälän kapinamiesten jutun oikeudellisen käsitteilyn alkamisajaksi tarkoituksella painostaa vangittuja kapinallisia vapaiksi, mutta m.m. e.m. kyyditysyryityksen johdosta Lapualla 24/7 pidetyn suuren kansalaiskokouksen asettuminen kaikenlaista edesvastuutonta hulinoimista vastaan vaikutti siihen, että verrattain vähän kannatusta muutoinkin saaneen "Turun marssin" järjestäminen tyrehtyi.

Lapuan liikkeen äkkijyrkkien, "aktivistien", edesottamisista mainittakoon vielä, että he ovat Ylistarossa levittäneet 16/7 julistuksia, jotka on osoitettu "Kansalaisille" ja joiden sisällyksessä moititaan hallitusta sekä sanotaan, ettei aktivisti saa nykyisen hallitussuunnan aikana alistua minkään tuomioistuimen tutkittavaksi; niissä myös kehoitetaan aktivisteja eroamaan suojeluskunnista, mutta pitämään hallussaan tarpeelliset rintama-aseet. Julistuksen lienee kyhännyt etsinnän alainen Kosti Eerolainen, jonka aikaisempi sädekehä on jo pahoin himmentynyt lapualaispiireissäkin.

26/7 vasten yöllä klo 1 kuultiin Porin työväenyhdistyksen talon luona kovanlainen räjähdys, joka havaittiin kotitekoisen pommin aikaansaamaksi. Mitään vahinkoa se ei kuitenkaan tuottanut. Samoihin aikoihin "tussahti" porilaisen sos. dem. sanomalehden "Uuden Ajan" toimitalon pihamaalla pari muuta kotitekoista "pommia" ja myöhemmin löydettiin vielä kaupungissa erään asunnon lähetytyiltä sekä Uudenkoiviston työväentalon luota pari räjähtämätöntä "pommia", jotka olivat kui-

tenkin varsin vaarattomia. Vaikka ei ole vielä saatukaan selvyyttä siitä, miltä taholta nämä "pommiattentaatit" ovat lähtöisin, voitaaneen ne täydellä syyllä merkitä edellä mainitunlaisten "aktivistien" mielenosoituksellisiksi teoiksi.

Varsinainen pulaliike näyttää heinäkuun lopulle päästessä joutuneen pahanlaisesti lamaan, mutta ehti se kumminkin säikähdyttää monia lapuanliikkeen suuruudenaikaisia rahoittajia ja tukijoita.

Kommunistisesta liikkeestä, mainittakoon aluksi, että SKP on luonnollisesti mielihyvin pannut merkille ja ottanut toiminnassaan huomioon pulaliikkeen ja siinä ilmenevän talonpoikaiston tyytymättömyyden. Se on useissa julkaisujensa kirjoituksissa asiaa kosketellut sekä antanut ohjeita tyytymättömyysmielialojen hyväksikäyttämiseksi. Niinpä SKP:n Oulun piirin piirilehti "Tienviitta" on julkaissut otsakkeella "Tervehdys talonpojille Oulun läänissä" varustetun, tyytymättömiä talonpoikia SKP:n talutusnuoraan houkuttelevan kirjoituksen, jossa on sanottu m.m. seuraavaa:

"- - - Meitä pien- ja keskisuuruisten tilojen omistajia on jymäytetty niin kuin pitkätukkaista aikoinaan ja meidän keskuudessamme on näihin asti kalastellut ja hyvänpuoleisella menestyksellä, suurtilallisten puolue, maalaisliitto. Mutta tämän puolueenkaan, paremmin kuin muidenkaan kappuol. taholta ei ole ryhdytty meille todellista apua antamaan. He vaan kylmästi toteavat, että huononpuoleisesti ne maanjussit pärjäävät, mutta veliseni sielä korvessa, älä hätäile, kyllä ne sinusta huolen pitävät. Mutta huolenpito näyttää supistuvan siihen, että lopullinen mailtamme lähtö pantaisiin tapahtumaan hiukan tuonnempaan ja kaitpa meille luvataan sittenkin vielä maamme takaisin kun se on ensin ryöstöhuutokaupassa myyty, sillä luvata he osaavat, mutta antaa ei. - -

Kyllähän meitä joskus kehutaankin Suomen turviksi ja "maan suolaksi" kuten esim. lapuan liikkeen taholta. Onhan meistä joku käynyt hiukan Helsinginmarssilla, kun ne herrat antoivat sarkapuvun ja pelastivat vengselin protestista, mutta hitto soi, nohtivat auttamisen taidon heti kun ohimarssi oli suoritettu. - - -

Onhan meillä jo monta kertaa aikaisemminkin tarjottu pelastusköyttä SKP:n taholta, mutta moni meistä on sen hyljännyt tietämättömyydessään. Nyt meidän on vihdoinkin korkea hetki tarttua siihen päästäksemme yhteisvoimin ylös tästä porvarillisesta mädätyksestä ja faskismin nälkäänäännyttävästä kuralätäköstä."

Eräässä toisessa kirjoituksessaan, joka koskettelee lähinnä Nivalan kesäkuisia tapahtumia, sama lehti on kehoittanut kaupunkien kommunistejakin ottamaan oppia Nivalan talonpojista, jotka "ovat lähteneet taistelujen tielle ja ovat uhanneet edelleen sitä jatkaa."

SKP:n tilanearvosteluna saakoon tässä sijansa sen johtavan salaisen äänenkannattajan, "SKP:n Tiedonantajan", heinäkuun numerossa (N:o 6) julkaistu kirjoitus "Nykyhetken valtiollinen tilanne":

"V. 1930 kesällä suoritettiin Suomessa fascistinen mullistus: lyömällä työväenluokka pystytettiin fascistinen diktatuurikomento. Tämän fascistidiktatuurin takana seisoi ja seisoo KOKO porvariston yhteisrintama, lapualaisista muiluttajista aina sosialifascisteihin ja niiden luopuriseuralaisiin asti. Vain fascistidiktatuurin tukemisen TAVAT ovat erilaiset, johtuen eri puolueiden erilaisuuksista yhteiskunnallisen kokoonpanonsa suhteen, mutta fascistikomentoa ne kaikki kannattavat. Veri-Pekan, nykyisen fascistikomennon symbolia, rakastavat sosialifascistit yhtä lämpimästi kuin maantielapualaiset - ellei hiukan lämpimämminkin.

Mutta porvariston fascistinen yhteisrintama ei ole eheä ja yhtenäinen muussa kuin vihassaan kommunismia, työväenluokkaa ja kapinaan nousevaa talonpoikaistoa ja Neuvostoliittoa vastaan. Sen keskuudessa esiintyy erimielisyyksiä ja kannauksia, jotka johtuvat osaksi selvistä taloudellisista ristiriidoista (esim. suurtilalisten ja suurkapitalistien välillä metsän hinnoista, eräistä tullipolitiikan kysymyksistä, valuutan arvosta jne.), osaksi taas johtuvat kannaukset erimielisyyksistä fasuistidiktatuurin lujittamisen ja kehittämisen tavoista ja vauhdista. Varsinainen suurporvaristo ja eräät yltiöfascistiset seikkailija-aineokset olisivat valmiit antamaan etusijan entistä avonaisemmalle, häikäilemättömälle ja raaimmalle fascistiterrorille, kun taas pikkuporvariston, talonpoikain ja osittain työläisten kannattamien fascistisen yhteisrintaman puolueiden on kannatuksensa säilyttämiseksi (ja osaksi välttyäkseen täydellisesti joutumasta kokoomuspuolueen pikkupiskin asemaan, jolloin virkapaikatkin suurimmaksi osaksi menisivät sivu suun) pakko pitää kiinni nykyisen mallisesta ja vain "laillisesti" kiristetyistä fascistikomennosta. Nämä ryhmäriidat porvariston yhteisrintamassa johtivat Mäntsälän tapuksiin.

Mäntsälä ei suinkaan ratkaissut näitä ryhmäriittäisyyksiä. Samassa rintamassa ollen eivät "voittajat" halunneet kurittaa Mäntsälän miehiä ja kokoomusta. Päinvastoin tehostettiin fascistiterroria ja ryhdyttiin pääpiirteissään toteuttamaan kokoomuksen ohjelmaa. Myöskin talonpoikaisten tyytymättömyysilmiöiden nujertamisessa (mikä kokoomuksen mielestä oli tapahtunut liian lempeäkestisesti) osoitti "demokraattinen" hallitus kykenevänsä yltä raakaan terroriin kuin kansanaan avoimesti fascistiseksi julistautunut hallituskin. Mäntsälän miesten ohjelmaa viedään nyt läpi maalaisliittolaisen hallituksen käsillä.

Silti pakottaa joukkojen yhä kasvava tyytymättömyys "laillisuuspuolueita" eräisiin manövereihin, joiden avulla toivotaan voitavan pysyttää pikkuporvariston ja työtätekevän joukot fascistikemennon tukijoina. Maalaisliiton monet suuria lupaavat, mutta asiallisesti sisällyksettömät pulalait ovat yksi tällainen manöveri. Toinen oli saman puolueen puoluekokouksen inflatiopäätös, minkä maalaisliiton lehdet kuitenkin jo seuraavana päivänä selittivät vain tyhjäksi eleeksi, jota ei vakavassa mielessä oltu hyväksyttävään. Myöskin sosialifascistien yhä enemmän käyttämät "jyrkät" fraasit tarkoittavat vain kumouksellistuvan työväen pidätelemistä ja estämistä fascistinvastaisesta taistelusta. Sillä mitä muuta merkitystä on tyhjillä sanoilla silloin, kuin ei ole esitettävään ainoatakaan TEKOJA taistelun suuntaan!

Yhä kärjistyvän talouspulan ja siitä aiheutuvan suurten joukkojen tyytymättömyyden kasvun ja kumouksellistumisen johdosta tulevat fascistiritintaman sisäiset ristiriittaisuudet siis yhä jatkumaan, jopa kenties kärjistymäänkin (esim. suojeluskunnista eroamiset ja muut hajaantumisasihmöt). Maalaisliiton johto yrittää kyllä päästä entistä lähemmäs yhteistyöhön ja -yymmärrykseen kokoomuksen kanssa, mutta uusia ristiriitosten aiheita tulee kyllä ilmautumaan.

Nyt olisi kuitenkin aivan väärin vetää tästä sellaista johtopäätöstä, että fascistien keskeiset riidat johtaisivat ne vakavaan tappeluun keskenään ja että kumouksellisten työläisten tarvitsisi vain katsoa sivusta ja odottaa, kunnes fascistit tekevät selvän toisistaan tai ainakin saavat aikaan sellaisen sekasorron, että koko fascistinen komento itsestään romahtaa. Niin ei suinkaan tule käymään. Fascistien perheriidat eivät johda mihinkään todelliseen taisteluun niiden kesken, koska ne kuitenkin ovat samaa "perhettä" ja koska vallankumouksen haamu Suomessa esiintyy liian kouraan tuntuvana. JA TYÖTÄTEKEVIÄ VASTAAN käyvät fascistit yhtenä miehenä. Nivalan talonpojat eivät fascistileiritä - Lapualta sosialifascisteihin asti - löydä ainoatakaan puolustajaa. Mitä sitten kun tapahtuu työtätekevien liikeittimisiä todella vallankumouksellisella johdolla! Työtätekeviä vastaan on fascistirintama eheä ja yhtenäinen. Fascismi ei luhistu "itsestään", se pitää murskata.

Ja murskata se voidaan vain työtätekevien joukkotaistelulla. Fascistien keskeiset erimielisyydet ovat sikäli merkityksellisiä, että ne jossain määrin saattavat häiriöitä aikaan vihollisen riveissä ja siten helpottavat hyökkäystä fascismia vastaan. Epäröiminen, horjuminen ja sekasorto vihollisen riveissä on omiaan myös-

kin lisäämään työtätekevien rohkeutta, innostusta ja alotekeykyä, kun vain saadaan voitetuiksi sosialidemokraattiset odottelun, tyyneen rauhallisuuden ja passiivisuuden mielialat ja väärät käsitykset fascismin "itsestään" luhistumisesta. Paitsi tämän johdosta, on tilanne suotuisa työtätekevien taisteluille senkin vuoksi, että tyytymättömyys vallitseviin oloihin kasvaa ja taisteluhalua esiintyy ei ainoastaan työläisten, vaan myöskin työtätekevän talonpoikaisten ja eräitten kaupunkienkin pikkuporvarillisten ainesten keskuudessa (esim. työttömät konttoristit, rakennusmestarit, jopa eräät "korkeammankin sivistyksen" saaneet ainekset). Kommunistien ja vallankumouksellisten työläisten on vain osattava järjestää tämä tyytymättömyys ja epämääräinen taisteluhalu vakavaksi toiminnaksi, todelliseksi joukkoesiintymiseksi. Enemmän kun koskaan sitten fascistimullistuksen on nyt mahdollisuuksia ja edellytyksiä työtätekevien joukkoliikehtimisten järjestämiseen heidän jokapäiväisten elinkysymystensä pohjalta. Se vaatii kuitenkin järjestelmällistä, määrätietoista, sitkeää ja uhrattuvaista työtä suurten joukkojen keskuudessa työpaikoilla, työnvälitystoimistoissa, soppajonoissa, hätäaputyömailla, talonpoikaisten keskuudessa. Eräitä tuloksia on tässä suhteessa jo saavutettukin, esim. työttömien esiintymisiä on kesäajasta huolimatta saatu aikaan siellä täällä. Tyytymättä kuitenkin näihin, toistaiseksi vielä verrattain pieniin saavutuksiin, on ponnistettava kaikki voimat entistä mahtavampiin, todella vaikuttavien ja voimakkaiden työtätekevien joukkoliikehtimisten aikaansaamiseen. Mahdollisuudet ovat hyvät, fascistiterrorista huolimatta on tilanne suotuisa joukkotaisteluille. Suotuisaa tilannetta on käytettävä hyväksi nyt, heti! Tilanteen käsistäään laskeminen olisi suuri ja turmiollinen virhe. Osottakoon SKP lähiäiköjen taisteluilla, ettei se tätä virhettä tee, että se on tilanteen vaatimusten tasalla."

On huomattava, että vaikka nykyinen tilanne on selitetty verraten edulliseksi ja suotuisaksi SKP:n tavoittelemalle fascisminvastaiselle joukkoliikkeelle ja -taistelulle, ei tuossa joukoille rohkaisuksi tarkoitettussa tilannetarkastelussa ole voitu esittää esimerkkeinä luokkataistelun todellisesta menestymisestä näissä suotuisisakaan oloissa muuta kuin ylimalkainen maininta eräistä heikoiksi merkityistä työttömien esiintymisistä.

Samassa lehden numerossa on toinen, otsakkeella "Nivalan liikehtimisten luonne" varustettu kirjoitus, jossa selostetaan SKP:n katsantokannan mukaisesti otsakkeen mainitsemää asiaa sekä selitetään SKP:n kantaa pulaliikkeeseen. Esitämme kirjoituksen viimeisen kappaleen:

"SKP ja Suomen koko vallankumouksellinen työväestö tukee ja kannattaa työtätekevän talonpoikaisten omakohtaista hätäpuolustusliikettä. SKP ymmärtää tässä liikkeessä vielä esiintyvän heikkouksia, puutteita ja virheitä. Suurissa talonpoikaisjoukoissa on vielä jätteitä siitä työläisvihamielisestä kannasta, jota porvarit vuosikymmenien aikana ovat istuttaneet ja jota esim. sosialifascistit vielä vahvistavat, kun he työläisten nimessä esiintyen huutavat poliisia ja sotaväkeä talonpoikien hätäpuolustusliikettä vastaan. Kommunistit pitävät velvollisuutenaan, samalla kun he tukevat työtätekevän talonpoikaisten omaa pulaliikettä, ohjata- ja opastaa työtätekeviä talonpoikia heidän taistelussaan. Samalla on myöskin päättävästi torjuttava sellaiset ajatukset, että antaa talonpoikien nyt yksin tapella. Tällaista kantaa ilmeni m.m. Nivalassa sahatyöläisissä, joita Nivalan talonpojat pyysivät mukaan liikkeeseen. Nämä työläiset näkivät vain, että mukana on suojeluskuntalaisia, mutta eivät ymmärtäneet liikkeen luokkasisältöä: että se on työtätekevien taistelua rahavaltaa ja fascistivaltiota vastaan. Samanlaisia vääriä käsityksiä ilmeni myöskin niiden työläisostilaiden keskuudessa, joita Nivalaan lähettettiin. Yhtenä puolueemme tehtävistä on selvitystyön tekeminen myöskin kasarmeissa, niin että tulevissa työtätekevän talonpoi-

käin liikehtimisissä voidaan muodostaa työläisten, talonpoikien ja sotilaiden TEON YHTEISRINTAMA, jota fascistivaltion poliisit ja muut kartanokoirat eivät pysty hajoittamaan, vaan joka työtätekevien etujen puolesta taistellen kykenee kehittämään kamppailun itse herrain ja riistäjäin yhteiskunnan olemassaoloa koskevaksi."

Kommunistien julkisen toiminnan yrittelyt ovat heinäkuulla rajoittuneet pääasiallisesti jo viime katsauksessa mainittuihin saari- ja maaseuturetkeilyihin, jotka heinäkuun lämpöisten ilmojen takia ovat käyneet yleisemmiksi kuin kesäkuulla, mutta nämä huvimatkojen luontoiset tilaisuudet ovat olojen pakosta jääneet edelleenkin puolisalalaisiksi, vain luotettua toveripiiriä käsittäviksi, joten niiden "valistava" merkitys ei ole ulottunut laajempiin joukkoihin. On kuitenkin pakoitellen päästy niin suureen yleisömenestykseen, että retkillä on ollut mukana kymmenissä, jopa sadoissakin laskettava määrä osanottajia.

Näin oli asianlaita Helsingistä Porvooseen 17/7 Helsingin satamatyöläisten ammattiosaston, nimissä järjestetyllä laivaretkellä, jota jo kauan oli valmisteltu ja lippuja myyty salakähmäisesti luotetun piirin keskuudessa. Retkellä, jota varten oli vuokrattu hl. Borgå, oli mukana n. 350 henkilöä, suurin osa etsivälle keskuspoliisille ennestään tunnettuja kommunisteja. Porvoossa oli vaatimaton kokous- eli juhlatilaisuus, jonka ohjelmaan kuului verraten maltillinen puhe, pari runoa ja tanssia. - Mainittu satamatyöläisten ammattiosasto, joka on noin vuosi sitten perustettu, tämän vuoden alussa rekisteröity, sos.dem. amnattiyhdistystoiminnasta erillään toimiva yhdistys, on järjestellyt aikaisemminkin samantapaisia retkiä. Se on kommunistien johdossa oleva osasto ja ainoana paikkakunnalla olevana julkisena kommunistisena järjestönä se on saanut jäsenikseen paljon muutakin väkeä kuin satamatyöläisiä. Sen varsinaisessa toiminnassa ei tähän mennessä ole ilmennyt siinä määrin sellaista, että sen oikeudelliseen lakkauttamiseen olisi voitu ryhtyä.

Saariretkistä tulkoon vielä mainituksi, että SKP:n varoilta oli kemiläisille kommunisteille hankittu n. 35 hengen telttä retkeilyjä varten, mutta etsivä keskuspoliisi "takavarikoi" sen eräältä naishenkilöltä, joka ei tietystikään voinut tyydyttävästi selittää, miten se oli hänelle joutunut.

Myös eräs toinen kommunistien retkeilylaji on etelä-Suomessa tullut muotiin, nimittäin ryhmäretket - tavallisesti autobussilla - Tammisaareen ja Hämeenlinnaan tapaamaan sikäläisissä vankiloissa olevia valtiollisia kommunistivankeja. Useimmilla vangeilla on nimittäin kullakin oma "huoltajansa", joka mahdollisimman usein käy "nimikkovankeiaan" tapaamassa. On huomattu, että eri paikkakunnilta vankeja tapaamaan saapuvat henkilöt pyrkivät viettämään päivänsä yksissä ja järjestävät paikallisilla vuoden 1918 kapinallisten haudoilla jonkinlaisia muistotilaisuuksia, joissa lauletaan vallankumouslauluja ja lausutaan -runoja. Matkat tehdään tavallisesti jonkun kommunistin ohjaamalla autobussilla mieluummin kuin junalla, koska luotettavan kuljettajan läs-

näollessä "oma sakki" voi vapaammin keskustella ja laulella.

Tulkoon tässä, yhteydessä mainituksi, että Oulun Osuuskauppa, jota on totuttu - eikä suotta - nimeämään "kommunistien kaupaksi", koska sen edustajisto ja johtokunta ovat miehitetyt kommunisteilla, so s. demokraattien ja porvarien ollessa vähemmistönä, on alkanut suunnitella vapautumista kommunisteista. Osuuskaupan johtajat ja johtokunnan sos.dem. jäsenet aikovat toteuttaa suunnitelman OTK:n avulla, joka on liikkeen suurin rahoittaja ja on antanut hankkeelle hyväksymisensä sekä luvannut tarvittaessa apuaan luoton irtisanomisella.

Kommunistien varsinaiseen salaiseen toimintaan ei, johtajien ponnisteluista huolimatta, ole saatu sellaista ripeyttä kuin toivottiin lähestyvän suuren mielenosoituspäivän, "punaisen päivän", edellä. SKP:n johtajat ja järjestäjät ovat valitelleet puolueen jäsen joukkojen yleistä haluttomuutta varsinaiseen puoluetööhön ja Punaisen Ammattijärjestön toimitsijat etenkin työttömien penseyttä kaikkea poliittisluontoista taistelua kohtaan.

SEP on heinäkuun aikana luonnollisestikin ponnistellut "punaiseksi päiväksi", elokuun 1:ksi, määrättyjen mielenosoitusten valmisteluissa, joihin kaikki puolueen, nuorisoliiton, punaisen ammattijärjestön ja valt. vankien avustustyön y.m. järjestöt oli velvoitettu. Koska tätä kirjoitettaessa "punainen päivä" jo on ohi ja ilman, että missään olisi saatu toimeksi edes mainitsemisen ansaitsevaa mielenosoitusyritystä - monenlaisia lentolehtisiä kyllä levitettiin runsaastikin ja muutamia punaisia riepuja, "lippuja", saatiin vedetyksi näkyville paikoille - emme pidä tarpeellisena selostaa yksityiskohtaisesti mielenosoitusten valmistelujakaan. Mainitaan vain, että muutamin paikoin kyllä saatiin muodostetuksi isku- ja aloiteryhmiä, jotka oli määrä aseistaa taskuaseilla, puukoilla ja kivillä ja joiden piti tehdä poliisille jyrkkää vastarintaa mielenosoituksia hajoitettaessa ja puhujia tai muita mielenosoittajia pidätettäessä, määrättiin mielenosoitusten kokoontumisajat ja -paikat, vieläpä hajoittamisten varalle toisetkin, mutta koko valmistelun touhussa oli huomattavissa jäsenjoukkojen ilmeistä haluttomuutta ja senvuoksi se jäi pienehkön aktiivisen joukon suoritettavaksi ja niin ollen ylivoimaiseksi.

Jo parin vuoden ajan moneen kertaan yritettyjen kommunistien mielenosoitusten epäonnistuminen on kyllästyttänyt joukkoja ja jo siinä määrin, että puoluejäsenistäkin monet ovat sitä mieltä, ettei nykyisissä oloissa kannata niitä yrittääkään. Tästä seikasta mainittiin jo viime katsauksessakin. Tällainen käsitys on käynyt niin yleiseksi, että SKP:n on ollut pakko ottaa asia puheeksi "SKP:n Tiedonantajassakin", jonka heinäkuun numerossa otsakkeella "Miksi järjestämme joukkoliikehtimisiä" varustetussa kirjoituksessa myönnetään tuollaisen käsityksen päässeen leviämään, mutta, viittaamalla mutamiin vähäisiin työttömien liikehtimislin ja vappumielenosoitusten yrittelyihin - m.m. Turussa - koetetaan todistella joukkoliikehtimiset nykyoloissakin

mahdollisiksi sekä päinvastainen käsitys vääräksi 3a luokkataistelulle turmiolliseksi. Edelleen kirjoituksessa korostetaan joukko-liikehtimisten merkitystä osoituksena vallassaolijoille luokkataisteluhengen elämisestä laajoissa joukoissa sekä heikoille ja horjuville työläisille itselleen rohkaisuna heidän huomattessaan voimakkaan luokkataisteluarmeijan olemassaolon; onnistuneet esiintymiset lisäävät työväenluokan voimantuntoa, taisteluhalua ja järjestöllistä voimaa.

"Siksi ei olekaan asetettava kysymystä niin, ettei olisi järjestettävä mielenosoituksia, vaan päinvastoin on järjestettävä yhä useampia, yhä suurempia, yhä mahtavampia mielenosoituksia. Mitä useampia liikehtimisiä kykenemme järjestämään, sitä helpompi on jatkaa taistelua, järjestää yhä valtavampia esiintymisiä, kohottaa taistelua yhä korkeammalle asteelle. Vain tätä tietä joukkotaistelun kautta, voidaan päästä ratkaiseviin taisteluihin asti. Tämän päivän mielenosoitukset ja muut liikehtimiset ovat askel eteenpäin sillä tiellä, mikä johtaa porvariston kukistamiseen ja työväenvallan perustamiseen. Ilman tämän hetken osittaistaisteluja, joihin mielenosoitusten rinnalla yhtä tärkeänä kuuluvat taistelut työtätekevien elinehtojen puolesta työpaikoilla, työttömien keskuudessa, maaseudulla, ei voida päästä siihen taisteluun, jossa fascistidiktatuuri murskataan ja toteutetaan proletariaatin diktatuuri. Sitä ei koskaan saa unohtaa."

"Punaisen päivän" valmisteluksi tarkoitettujen ja muidenkin heinäkuun aikana levitettujen SKP:n lentolehtisten ja julistusten sisältö ei ansaitse selostamista. "Punaista päivää" koetettiin tietystikin propagoida sodanvaarakiihoituksella, eräissä lentolehtisissä on koetettu lietsoa talonpoikaiston tyytymättömyysmielialoja ja selitetty, että Nivalan pulamiesten esiintymiset osoittavat talonpoikaisten vallankumouksellistuvan huimaa vauhtia. "Punaisen Avun" erät paikalliset järjestöt ovat pikku lappusilla jälleen kiinnittäneet huomiota toimittuihin pidätyksiin ja vankiloissa sattuneisiin kommunistivankien kuolemantapauksiin. Sellaisten tyylinäytteeksi esitämme tässä heinäkuun puolivälissä Helsingissä levitetyn lappusen sisällöksen:

"Toverit! Taas uusia veritahroja Suomen historian lehdelle. Toverimme Bertta Puustinen on kuollut Hämeenlinnan vankilassa saamaansa keuhkotautiin. Porvarit haluavat uusia uhreja. Yli 10 toveria on t.k. 18 p:nä syytteessä Turun hovissa. Heitä odottaa Puustisen, Vuorion y.m. kohtalo. T o v e r i t . Vainoa ja petomais-ta vankilapiinaa vastaan! Punaisen Avun työhön! Vankien Toverien jäseneksi! Valkoisia pyöveleitä vastaan!

H:gin P.A. Keskus."

- - -

Kun SKP on saanut, kuten jo aikaisemmissa katsauksissa on todettu, salaisten järjestöjensä jäsenmäärän nousemaan ja johtajisto on ollut huolestunut tiheään sattuneiden "palojen" johdosta, on se katsonut olevan varaa ja sopivan ajan ryhtyä puhdistamaan illegalista järjestökoneistoa vahingollisista aineksista, "provokaattoreista". Aikaisemmin ei "ohrananvastainen taistelu" ole SKP:ssa saavuttanut sellaista vastavakoilun muotoa kuin nykyisin ja voitaneen katsoa tällaisen toiminnan olevan vasta kehittymässä. SKP:n jäsenistöä valistetaan entistä ahkeranmin ohjeilla käyttäytymisestä "ohranassa" ja oikeudessa sekä neuvotaan tekemään tarkasti huomioita (m.m. kuulusteluissa) omassa joukossa olevien "ohranan agenttien" paljastamiseksi.

Opetusaineistona tällaisessa "ohrananvastaisessa taistelusu-

sa" käytetään yleisimmin "Proletaarin" huhtikuun (1932) numerossa julkaistua nimim. "Outin" kirjoitusta "Provokationin vastainen taistelu ja konspirationin parantaminen puolueessamme" ja konspiration parantamisestakin on olemassa yksityiskohtaiset ohjeet (vrt. tiedonanto N:o 253, 23/5 -32). Mainitun "Proletaarin" kirjoituksen mukaisesti on salaisten järjestöjen kokouksissa teroitettu jäsenille mieliin erityisesti "seuraavia" seikkoja:

1) "Ohrana" koettaa saada puolueen jäsenistä itselleen apulaisia joko peloittelemalla, lahjomalla tai ostamalla, 2) "ohrana" lähettää omia miehiään vankilaan istumaan ja pyrkii siten hankkimaan heille puoluetoverien luottamusta, 3) kuulusteluissa "ohrana" pyrkii vaikuttamaan pidätettyihin joskus keskustelemalla hyvinkin "sydämellisesti" erilaisista maailmankatsomuksista y.m. sekä, käyttäen hyväkseen puhuteltavan varomattomia lausuntoja, koettaa uskotella muille pidätetyille tovereille hänen jo tunnustaneen jotakin tai kaiken, 4) "ohrana" lupaa vapauttaa pidätetyn jos tämä tekee tunnustuksen, 5) eivät "palot" aiheudu "ohranan" älykkyydestä, vaan siitä, että sillä on käytettävissä provokaattoreita, minkä vuoksi kaikkia "paloja" on tarkasti tutkittava ja varmasti "ohranoiksi" todetut provokaattorit paljastettava puoluelehdissä, keskusteluissa toverien kanssa jne. Tietenkin yhä vielä väitetään "ohranan" komeroissa harjoitettavan mitä epäinhimillisintä ihmisrääkkäystä ja siten pelottelullakin yritetään tehostaa konspiraatiota.

"Ohrananvastainen taistelu" ei ole rajoittunut vain kerrotunlaiseen valistamiseen, vaan m.m. on nimetty henkilöitä, joille on ilmoitettava kaikki "ohranaa" koskevat asiat: pidätykset, kuulusteluissa tehdyt kysymykset ja ilmi käyneet "ohranan" tiedot, epäilykset "palon" syistä jne. On tapauksia, että eräille puoluejäsenille, jotka ovat tekemisissä "ohranoiksi" epäiltyjen kanssa, on annettu määräys tiedoittaa siitä, milloin ja missä he huomaavat epäillyn liikuvan, kenen seurassa jne. - Erittäin perinpohjaisen tarkastelun alaisiksi joutuvat kommunistijuttujen pöytäkirjat, joita helsinkiläisen rva Mary Pekkalan toimesta hankitaan hovioikeuksista. Ne tutkiskelee ensin SKP:n tšekäläinen johto ja lähettää ne sitten oman lausuntonsa kanssa "palojen" mahdollisista syistä SKP:n ylijohdolle Venäjälle, jossa ne vielä toistamiseen käydään läpi ja koetetaan päästä selville "ilmiantajista" sekä "paloihin" johtaneista virheistä ja erehdyksistä toiminnassa.

Siirtolaisuus salatein Neuvosto-Venäjälle on heinäkuullakin jatkunut vähentymättömänä, mutta yli menneiden virallinen palauttaminen sieltä takaisin on käynyt harvemmaksi. Menijöistä on suuri osa jo aikaisemmin menneiden miesten perheitä, vaimoja ja lapsia. Meno on tapahtunut yleensä entisiä reittejä myöten sekä maitse että meritse. On huomattu Kajaaniin saapuneiden yliloikkareiden ajavan sieltä joko vuokra- tai yksityisillä autoilla rajan läheisyyteen sekä jatkavan matkaa jalkaisin rajan yli. Suojärvi on edelleenkin suosittu maitse

menevien ylimenopaikka ja paikallista asujaimistoakin on noin 60 henkilöä, heinäkuun aikana loikkinut rajan yli. - Meritse meneviä, on, paitsi "trokarien" kuljettamina, matkustanut m.m. kalastajain veneissä "huvimatkaillijoina" Koivistolta ja Kotkasta Lavansaareen, josta ostamillaan huonoilla veneillä soutaen ovat jatkaneet matkaa hämmöttävälle Venäjän puolelle. - Venäjälle yrittäjiä on tietysti joutunut joukottain kiinnikin, mutta varmaan satojen on heinäkuullakin onnistunut sinne päästä.

Venäjälle salatein menneiden siirtolaisten olot ovat melkein poikkeuksetta kovin huonot. 1-3 kuukautisen vankilassaolon ja kuu-
lustelujen jälkeen on yleensä kaikki muut, paitsi jotkut ammattimiehet, joille on ennakolta järjestetty erikoistyötä, lähetetty ympäri Venäjää, ennen kaikkea Neuvosto-Karjalan takamaille, Uralille ja Siperiaan, jossa he eristetyillä alueilla viettävät "karanteeniaikaansa", tehden talvella keskenjääneitä metsätöitä tai asuntoja tulevia metsätöitä varten. Sellaisissa siirtoloissa ja leirillä ovat olot kurjat: lähistöllä mahdollisesti pieni kyläpahanen, ympärillä loputon korpi, asuntoina 40-60 miehen parakit (perheellisiä vain kymmenkunta paria yhdessä, mutta lapsineen). Ruokaa tarjoillaan yhteisissä keittiöissä, jotka eivät voi aikaansaada muuta kuin leipää, teetä ilman sokeria, vähän puuroa ja keittoa. Keitto on yleensä samaa aina: pieniä kaloja vihanneksien sekaisessa vedessä, vihanneksina jopa vain punajuuren varsiakin. Ei ihme, että monet elävät vain suolan ja leivän varassa ynnä siitä, mitä he voivat ostaa kylästä tai vaihtaa ryyssyllään y.m.s. Kuvaavana piirteenä on kuitenkin mainittava, että osa tällaisista yliloikkareista on niin "uuden isänmaansa" lumoissa, että he ovat varsin tyytyväisiä ja kärsivät tyynesti, toivoen n. vuoden perästä pääsevänsä "vapaina kansalaisina" siirtymään Pietariin tai Karjalan suomalaisseutuihin, jossa he kuvittelevat tulevat olonsa ihan-teellisiksi. Sellaiseen on heillä aihettakin, sillä järjestelmään kuuluu, että keskuksista kulkee heidän parissaan "valistajia", jotka palopuheillaan saavat asianomaiset vakuutetuiksi siitä, että he tosiaankin ovat suuriarvoisia tekijöitä "sosialistisen valtion rakennustyössä", josta valtio antaa aikanaan kadehdittavat palkinnot, jos kukin oikein "iskutempolla" 100 %-sesti täyttää paljonpuhuttua viisivuotissuunnitelmaa.

Osa näistä työnhakuun menneistä yliloikkareista, varsinkin ne, jotka eivät luota kommunismin kaikkiparantavaan voimaan, katuu siirtymistään Venäjälle, varoittaa tuttaviaan ja ystäviään sinne saapumasta, vakuuttaen, etteivät työläisten olot Suomessa koskaan voidulla niin kurjiksi kuin ne nyt ovat Venäjällä.

Paitsi tätä tuhattista yliloikkarien ryhmää on vielä mainittava omana joukkonaan Amerikan suomalaiset, joita viime aikoina on värvättyinä saapunut useita satoja, pääasiallisesti Neuvosto-Karjalaan. Heillä on maallista omaisuuttansa mukanaan Amerikasta, ja he ovat siis toistaiseksi verraten tyytyväisiä, varsinkin kuin heidän muonituksensa on järjestetty ulkopuolelle "normituksen" ja ammattimiehinä

heille maksetaan parhaat palkat, mutta pettyneitä ja tyytymättömiä on heidänkin joukossaan.

Etsivän keskuspoliisin kuulusteltavaksi on joutunut m.m. pari Suojärven kautta maahan saapunutta viipurilaista nuorukaista, jotka tämän vuoden kevättalvella olivat menneet salatein Venäjälle työnhaakuun. Kertomansa mukaan heidät lähetettiin toukokuun alussa n. 60 henkilöä käsittävässä joukossa metsätöihin Äänisjärven eteläpuolelle. Siellä metsätyöläisten leirillä ovat ruoka ja asunto-olot äärettömän kurjat, työnormit raskaat ja senvuoksi tyytymättömyys vallan yleistä. Kahden kuukauden aikana oli leiriltä paennut noin 1/3 sinne lähetetyistä työläisistä, joukossa suuri osa sellaisia, jotka aikovat tietömien korprien halki palata Suomeen. Nuorukaiset vakuuttivat, että kaikkikin sieltä lähtisivät takaisin Suomeen, mutta matkan vaivoja ja vaaroja peläten he eivät uskalla salatein yrittää ja jos virallista tietä anovat Suomeen pääsyä, pidättää heidät GPU.

Eräs heinäkuussa Venäjältä pakolaisena Suomeen saapunut henkilö, jonka oli onnistunut paeta Syvärin vankileiriltä, on kertonut viettäneensä 5 viime vuotta poliittisena rangaistusvankina Solovetskin, Arkangelin ja Syvärin vankileireillä. Hänen kertomansa mukaan Neuvosto-Karjalasta näyttää muodostuneen poliittinen rangaistussiirtola. GPU haalii kautta laajan Venäjän maan työvoimaa pohjoisten piirien metsäyhtymille, jotka vankeja vastaanottaessaan luokittavat heidät työkyvyn mukaan kolmeen luokkaan ja maksavat näin saamastaan työvoimasta pääluvun mukaan "palkkaa" GPU:lle. Kertoja oli itse ollut kahdesti tällaisen luokituksen alaisena Arkangelissa.

Neuvosto-Karjalassa on nykyisin kuusi keskitysleiriä: Solovetskin, Syvärin, Kemin, Kontiovaaran, Bjeloje Morjen (Kannanlahti) ja Visherskoin leirit. Niissä on arvion mukaan yhteensä noin 1/2 milj. rangaistusvankia. Kukin keskitysleiri on välittömästi Moskovassa sijaitsevan poliittisten vankien keskushallinnon alainen. Raskaiden töiden, riittämättömän ravinnon ja kurjien asunto-olojen takia on kuolevaisuus leireillä huikkeen suuri, mutta GPU huolehtii uuden työvoiman hankkimisesta lähettämällä viikottain leireille keskimäärin kolme vankilähetystä á 400-600 vankia. Leirit on jaettu osastoihin ja nämä taas leiripunkteihin, joita on sijoitettu joka puolelle Karjalaa metsä- ja rakennustöihin. Huomattava työmaa on nykyisin Äänisjärven ja Vienanmeren välisen kanavan rakennus.

Suomesta menneiden rajaloikkarien siirtolakeskuksia ja työleirejä on muodostunut m.m. seuraaville paikkakunnille Venäjällä:

Matrosa, Prjása, Syväri ja Kontupohja Neuvosto-Karjalassa, Konevon, Anniskojen ja Adominin metsätyömaat Leningradin piirissä,

Shaminon ja Muronskojen metsätyömaat Äänisjärven luona (Muronskojessa n. 300 suomalaista),

Shala (n.s. Hersonin punkti), n. 290 suomalaista,

Permin kaupungin lähistöllä useampia metsätyömaita,

Zima ja Tashet Itä-Siperiassa,

Astyroka Länsi-Siperiassa (suomal. yliloikkarien karkoitusalue).

Neuvostoedustajistot ulkomailla kiinnittävät aiheettoman suurta huomiota valkoisten emigranttien toimintaan. Tässä tarkoituksessa lähetystöjen henkilökuntaan kuuluvat lukuisat GPU:n edustajat värväävät emigranttien eri piireistä tiedoittajia, joilta he saavat tarkat tiedot emigranttijärjestöjen ja huomattavimpien johtohenkilöitten toiminnasta, suhteista, yksityiselämästä jne. Mutta ollakseen varmimmin perillä emigranttien toiminnasta ja voidakseen parhaiten estää heidän neuvostovaltaa vastaan tähdätyt suunnitelmansa ja erikoisesti ehkäistä mahdolliset terroristiset yritykset, on GPU vuosikautia turvautunut myöskin provokatioon, so. pyrkinyt järjestämään ulkomaillakin neuvostovastaisia järjestöjä, joiden toiminnasta se on ollut perillä ja sitä ohjannut näitten järjestöjen johdossa olevien omien agenttiansa kautta.

Suomesta käsin kesällä 1927 tehtyjen, muuten suurimmalta osalta GPU:n luoman "trustin" tietien ja aloitteesta tapahtuneiden terroristiretkien, joiden järjestelystä eräät yksityisseikat kuitenkin eivät liene tulleet tarpeeksi ajoissa neuvostoviranomaisten tietoon, jälkeen on tšekäläinenkin neuvostolähetystö erikoisesti pyrkinyt tehostamaan tiedoitustoimintaansa emigration keskuudessa. Etsivän keskuspoliisin tiedossa on useita tapauksia neuvostokonsuli Aleksander Mashitskin aikanaan hoitamasta tiedustelutoiminnasta. Mashitskin siirrettyä täältä pois ovat lähetystön virkailija Mjasnikoff ja sittemmin attasea Nikolai Smirnoff hoidelleet tietojen hankkimista, kunnes syyskuussa 1929 tänne lähetystön toiseksi sihteeriksi saapui Ivan Krasowski.

Kevättalvella 1930 paljastettiin etsivän keskuspoliisin toimesta useita Krasowskin emigranttietiedoittajia ja oli Krasowski itsekin, tultuaan riittävästi komprometoiduksi, mm. siten, että hänen oli todettu yrittäneen provokatoorisessa mielessä äktivisoida emigranttien "vastavallankumouksellista" toimintaa, pakotettu kesällä 1930 jättämään Suomen. Näiden "palojen" jälkeen GPU:n toiminta emigranttien keskuudessa näytti jossain määrin heikentyneen, joskaan se ei täysin loppunut, sillä Krasowskin työtä ovat jatkaneet täällä useat lähetystön tai kauppavaltuuskunnan virkamiehet, kuten Vasili Gorbatoff, Andrei Mazushtshin, Parfenij Platoff ym. GPU:n pääedustajana eli ns. residenttinä täällä tuntuu nykyisin olevan viime tammikuussa varakonsuliksi saapunut Benjamin Beletsky, jonka on todettu liikuskelleen kaupungilla tiedoittajia tapailemassa.

Tehtävien antaminen ja palkkion suoritus tiedoittajille sekä raporttien vastaanottaminen heiltä tapahtuu tavallisimmin siten, että GPU:n edustaja sopivin väliajoin tapailee tiedoittajiansa iltaisin ulkosalla, mieluummin ulkopuolella kaupungin. Vuoden 1930 täällä tapahtuneiden "joukkopalojen" jälkeen näytään GPU:n taholla harkitun keinoja semmoisten uudistumisen estämiseksi. M.m. hankittiin lähetystölle viime kevättalvella uusi Ford-auto, jolla GPU:n miehet "huvi-ajelujen" varjolla käyvät tiedoittajiaan tapailemassa, ollen siten paremmin kuin ennen tilaisuudessa karistamaan tarkkailijat jäljiltään.

Tiedoittajia värvätään enimmäkseen semmoisten vaikeassa ta-

loudellisessa asemassa olevien emigranttien keskuudesta, joilla on omaisia Venäjällä. Samoja tiedoittajia käytetään vuosikautia, mutta epäilysten välttämiseksi heidän annetaan silloin tällöin olla pitkiä aikoja -vuoden ja kauemminkin- aivan toimettomina. Aikaisemmin maksoi GPU tiedoittajilleen vähäpätöistenkin henkilötietojen hankkimisesta keskimäärin 1000-1500 markan kuukausipalkkioita, mutta viime aikoina on näitä palkkioita tuntuvasti supistettu.

